

cialista de l'illiri i albanès, i en publicà una nota en *VRom.* VIII, 182-3. Aquest conjectura una supervivència illíria en relació, en una forma o altra, amb un mot eslau, el txec *býl* 'planta' [a identificar suposo amb el paleoslau *bylīje* IEW, 149.3f.]; idea que em sembla vaga semànticament i molt exposada a una homonímia casual, en un mot tan curt. En fi, també això haurem de deixar-ho en mans dels especialistes d'aquelles llengües. Però des d'ara crec que una relació o altra existeix entre el mot alt-italià i fins el toscà i l'aranès-occità.

DERIV.: +*Reboll* 'boll' empord., veg. supra. *Bolló* cat. occid.; *desembollonar l'era* 'llevar-ne el boll després de batre' (Pradell de Preixens, *BDLC* XII, 1922, 157).

CPT.: +*Bollatrepadella*, sentit *bołatrapədələ* a Sant Magí de Brufaganya (p. j. Montblanc), 1927, per a un menjar que posaven als porcs [en el beurrall]: més aviat que contracció de *bolla* de *trepadella* (no usant-se *bolla* per a res d'alimentari en el Princ.) deu resultar d'assimilació de *boll-de-tr.*, cf. la pronúncia predominant de *Valldossera* (llogaret pocs kms. més al Sud) com a *balusèra* o *ballusèra* (*Valldeix* > *Batlleix*, *Valldòria* > *Batllòria*).

¹ Deu haver-hi confusió, doncs, amb el sentit de 'palla llarga' quan *AlcM* afirma que a l'Urgell el *boll* s'anomena *pallús*. — ² En part pensà també en *BULLA* i acabà per admetre en compromís totes les idees. Tinguem present que sobretot Ibn Beclarix (que sembla ser fill d'un Beclarès, habitant de la nostra Vallclara o Beclara, jutjant pel nom i per la data en què degueren refugiar-se a Saragossa, coincidint amb la de la nostra reconquesta de la Conca de Barberà), aquests botànics donen dades referents en majoria, o en bona part corresponents, als mossàrab del que després foren terres catalanes. — ³ No en Dozy, *Suppl.* ni en Simonet. Ací sembla que hi hagi encontre o suma amb un mot àrab o africà (d'arrel reduplicada). Beaussier explica que és «orge broyée mouillée et cuite à la vapeur», i allí hi ha també *belbül* «gros couscous fait avec du pain trempé dans de l'eau et servi sans bouillon» (d'on un verb *balbal* «faire du belboul»). El fet d'estar deixat a l'amarat demostra que el mot ha anat a parar a l'esfera d'un verb àrab vulgar *balbal* que l'egipcí Boqtor registra en el sentit de «mouiller», d'on el *bilbil* «sorte de bière rouge enivrante, dans laquelle entre du millet», en ús en la zona del Sudan i Núbia, segons notícies que Dozy, *Suppl.* 1, 108a, aplega de diversos viatgers. — ⁴ A Morella *bolinx* és 'bola grossa per jugar' ('botxa?', 'bala d'infants?'). *Bolinx* s'ha usat cap a Castelló com a nom d'una taverna o lloc de reunió popular, per una evolució de sentit com la soferta per *boliche* en el castellà sud-americà (en el qual, altrament, se sumen derivats de *bola*, amb el nostre tipus *BOLIG* 'mena de xarxa', veg. *DCEC* i ací *BOL*): recordo que cap a 1930 els savis membres de la Castellonenca de Cultura es reunien primer en un local que anomenaven festivament *el Bolinx*. —

⁵ El fet cert és que fonèticament la correspondència del nostre *boll*, segons el tractament normal de -LL en certs dialectes gascons és -tch i en els altres és -t. D'altra banda en els llenguatges del grup ibero-basc els mots en vocal inicial són freqüentísimos, incomparablement més que en els romànics i indoeuropeus, i això fa que en bon nombre de romanismes el basc afegeixi una vocal protètica, que no sempre és la coneguda *i*-amovible ni la *a*-davant R-. — ⁶ Hi ha també alguna forma amb *p*-en els Grisons, però com que aquest *pulle* «Spreu» es localitza a Coira, ciutat germanitzada ja fa segles, els especialistes haurien de confirmar-nos si, com sembla, allí es tracta del fenomen oberdeutsch de *b*-> *p*-, que donaria un resultat com l'italià per una coincidència.

Bolla, *bollador*, *bollar*, *boller*, *bolleria*, *bolleta*, *bolletí*, V. *bola* *Bolló*, V. *boll* *Bolm*, V. *borm* *Boló*, V. *bonó* *Bolo*, V. *bola* i *bolet*

BOLOMAGA, mala herba punxent en els sembrats: nom del català pirinenc, l'alt-aragonès i el gascó, en italià *bulimaca*, «*cola*, del ll. tardà *bolu MACA* (glosses), d'origen incert; el sinònim it. *arrestabùe*, gc. *arresta-boeu*, suggereix que vingui d'un compost gr. *βου-λεμαξ, pròpiament 'llimac del bou', perquè entrebanca i fa anar a poc a poc els bous que llauen. □ 1.ª doc.: fi S. XIV.

D'aquests temps és l'adaptació catalana de l'Herbari del metge romà Macer (*Libre de les herbes quina vertut han*) transmès per un ms. del S. XV: «aquestes son les virtuts del azarro e los lechs l'apellen *bolmaga*». ¹ Avui en català no sé que el mot s'usi més que a Ribagorça i Pallars. *Bolomaga* anomenen aquesta herba punxent en el parlar purament català de Bonansa (1957). *Bolomagues* m'ensenyaren a la sortida del poble, herba molt punxent que recordava vagament un card, a Gavàs, de parlar ja més benasquès que català pur; Rohlf's ho anotava així a Benasc mateix (si bé, per un malentès, l'identificava amb l'arç blanc), *RLR* VII, 129. Hi ha una variant *brunaga*, que conc directament del Pallars Sobirà, «herbeta baixa punxent» a Manyanet (Alt Bòsia, 1957), «en aquell erm no hi ha sinó burnagues» sento a Olb (damunt Sort, 1963).

Però bé pot ser que l'àrea del mot s'estengui fins molt més al SE., car el *DAG.* trobà la frase «nosaltres pagesos, cavant fort, giram les *brunagues* de revés» en un text mal definit (que no sembla recent i que sembla relacionat amb Manresa); ² en tot cas molt més al NO., car *brunague* reapareix en el *Beatn*. En aquesta forma pot haver actuat sobre una *bolmaga o *burmaga la influència de noms de planta en *brun-* derivats de l'adjectiu de color *bru*, que n'hi ha d'altres; o bé, com en certes variants italianes i alguna d'aragonesa que ja veurem, pot haver-hi encreuament amb un quasi sinònim que citaré.

A l'Alt Aragó aquest nom està força estès. El 1966 vaig sentir jo mateix a l'alta Vall de Jaca *bolomagas* a